

61997J0222

Cauza C-222/97

**Acțiune introdusă
de
Manfred Trummer și Peter Mayer**

(Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulată de Oberster Gerichtshof)

„Libera circulație a capitalurilor – Interdicție națională de constituire
a unei ipoteci în monedă străină – Interpretarea
articolului 73b din Tratatul CE”

HOTĂRÂREA CURȚII
16 martie 1999*

În cauza C-222/97,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE, de către Oberster Gerichtshof (Austria), pentru obținerea, în acțiunea introdusă în fața acestei instanțe, de către

Manfred Trummer,

Peter Mayer,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 73b din Tratatul CE,

CURTEA,

compusă din domnii G. C. Rodríguez Iglesias, președinte, P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissechet, G. Hirsch și P. Jann, președinți de cameră, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet (raportor), R. Schintgen și K. M. Ioannou, judecători,

avocat general: domnul A. La Pergola,

grefier: domnul H. A. Rühl, administrator principal,

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

*Limba de procedură: germana.

– pentru guvernul finlandez, de către domnul Holger Rotkirch, ambasador, șeful Serviciului Juridic din Ministerul Afacerilor Externe, în calitate de agent,

– pentru Comisia Comunităților Europene, de către domnul Antonio Caeiro, consilier juridic principal și de către doamna Barbara Brandtner, membru al Serviciului Juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale guvernului portughez, reprezentat de domnul Angelo Cortesão de Seica Neves, jurist în cadrul Direcției Generale a Comunităților Europene din Ministerul Afacerilor Externe, în calitate de agent, ale guvernului finlandez, reprezentat de doamna Tuula Pynnä, consilier juridic în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, în calitate de agent, ale guvernului suedez, reprezentat de doamna Lotty Nordling, Rättschef în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, în calitate de agent și ale Comisiei, reprezentată de domnul Antonio Caeiro și de doamna Barbara Brandtner, în ședința din 9 iunie 1998,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 6 octombrie 1998,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 27 mai 1997, primită la Curte la 13 iunie 1997, Oberster Gerichtshof a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE, o întrebare preliminară privind interpretarea articolului 73b din acest tratat.

2 Această întrebare a fost adresată în cadrul unui recurs („revizuire”), introdus de domniile Trummer și Mayer împotriva refuzului de a înscrie în registrul cadastral o ipotecă emisă în mărci germane.

3 Prin convenția din 14 noiembrie 1995, domnul Mayer, rezident în Germania, i-a vândut domnului Trummer, rezident în Austria, o parte din proprietatea unui bun imobil situat în Sankt Stefan im Rosenthal, în Austria, pentru o sumă exprimată în mărci germane. Prin aceeași convenție, domnul Mayer i-a acordat domnului Trummer termenul de 31 decembrie 2000 pentru plata prețului de achiziție și a renunțat la cerința unei garanții, precum și la perceperea de dobândă. Cu toate acestea, părțile au convenit să constituie o ipotecă pentru a garanta plata prețului de achiziție.

4 La 1 iulie 1996, a fost adresată o cerere către Bezirksgericht Feldbach în vederea înscrierii operațiunii în registrul cadastral din Sankt Stefan im Rosenthal. La 17 iulie 1996, cererea a

fost acceptată în privința dreptului de coproprietate, dar a fost respinsă cu privire la ipotecă. Această decizie a fost confirmată la 19 februarie 1997 de către Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz, sesizat în timpul acțiunii.

5 Cele două instanțe au considerat că înscrierea unei ipoteci pentru garantarea unei creanțe plătibile într-o monedă străină contravenea articolului 3 alineatul (1) din Verordnung über wertbeständige Rechte din 16 noiembrie 1940 [Regulament privind drepturile cu valoare constantă], astfel cum a fost modificat prin articolul 4 din Schillinggesetz (Legea referitoare la șilingul austriac). În temeiul acestei dispoziții, ipotecile nu pot fi constituite decât în șilingi austrieci sau, în cazul în care nu este posibil, astfel încât suma care trebuie să fie plătită pentru bunul imobil să fie stabilită prin referința la prețul aurului fin.

6 Landesgericht für Zivilrechtssachen a considerat, de asemenea, că legislația națională nu era incompatibilă cu dreptul comunitar, libertatea circulației capitalurilor nefiind afectată.

7 În această privință, aceasta a observat că, având în vedere că tratatul nu oferă nicio definiție a expresiei „mișcări de capital”, era necesar ca sensul acesteia să fie stabilit făcându-se referire la nomenclatorul din anexa I la Directiva 88/361/CEE a Consiliului din 24 iunie 1988 pentru punerea în aplicare a articolului 67 din tratat (JO L 178, p. 5).

8 Constatând că acest nomenclator nu menționează garanțiile imobiliare, din care face parte ipoteca, Landesgericht für Zivilrechtssachen a concluzionat că această operațiune nu intră sub incidența articolului 73b din tratat.

9 Domnii Mayer și Trummer au introdus un recurs în fața Oberster Gerichtshof.

10 Făcând referire la jurisprudența și doctrina națională, această instanță observă că, în Austria, a fost considerată validă numai înscrierea unui drept de gaj pentru o sumă exprimată în șilingi austrieci, care corespunde valorii datoriei în monedă străină din data cererii de înscriere. Prin urmare, instanța consideră că cererea ar putea fi aprobată numai pe baza interdicției de principiu a tuturor restricțiilor privind circulația capitalurilor și plăților, prevăzută la articolul 73b din tratat.

11 Această dispoziție prevede:

„1. În temeiul dispozițiilor acestui capitol, toate restricțiile privind circulația capitalurilor între statele membre, precum și între statele membre și țările terțe sunt interzise.

2. În temeiul dispozițiilor acestui capitol, toate restricțiile privind plățile între statele membre, precum și între statele membre și țările terțe sunt interzise”.

12 În plus, în rândul mișcărilor de capital enumerate în anexa I la Directiva 88/361 sunt incluse:

„II. Investiții imobiliare

A. Investiții imobiliare pe teritoriul național efectuate de nerezidenți

B. Investiții imobiliare în străinătate efectuate de rezidenți

[...]

IX. Cauțiuni, alte garanții și drepturi de gaj

A. Acordate de către nerezidenți rezidenților

B. Acordate de către rezidenți nerezidenților”.

13 În introducerea anexei I se precizează că:

„Mișcărilor de capital enumerate în acest nomenclator acoperă:

– toate operațiunile necesare realizării mișcărilor de capital: încheierea și executarea tranzacțiilor și transferurilor aferente [...]

[...]

– operațiunile de lichidare sau cesiune a activelor constituite, repatrierea veniturilor obținute din lichidarea acestora sau utilizarea imediată a acestor venituri în limitele obligațiilor comunitare;

[...]

Prezentul nomenclator nu constituie o listă exhaustivă a mișcărilor de capital, de unde rezultă includerea Titlului XIII – F «Alte mișcări de capital: Diverse». Prin urmare, nu ar trebui interpretat ca limitând domeniul de aplicare a principiului unei liberalizări depline a mișcărilor de capital, menționat la articolul 1 din directivă”.

14 În notele explicative ale nomenclatorului, veniturile din lichidare (a investițiilor, a valorilor mobiliare, etc.) sunt definite ca fiind venituri obținute din vânzare, inclusiv orice apreciere a capitalului, suma rambursărilor, veniturile obținute în urma executărilor silite.

15 În aceste condiții, Oberster Gerichtshof a hotărât să suspende judecata și să adreseze Curții următoarea întrebare:

„Refuzul de a permite constituirea unei ipoteci pentru garantarea unei datorii care trebuie plătită în monedă străină (în cazul de față, marca germană) reprezintă o restricționare a mișcărilor de capital și a plăților compatibilă cu articolul 73b din tratat?”

16 Cu titlu preliminar, trebuie să se sublinieze, pe de o parte, faptul că reglementarea națională care face obiectul acțiunii principale nu împiedică nici emiterea unei creanțe într-o monedă străină, nici posibilitatea de a însoți respectiva creanță de o garanție, chiar și sub forma unei ipoteci. Aceasta interzice numai înregistrarea în monedă străină a unei ipoteci care garantează o astfel de creanță.

17 Pe de altă parte, raționamentul Curții este întemeiat pe premisa, prezentată de instanța de trimitere, că reglementarea națională care face obiectul acțiunii principale nu autorizează titularul unei creanțe emise în monedă străină să înregistreze o ipotecă în șilingi austrieci, pentru o sumă care depășește valoarea corespunzătoare creanței respective în șilingi austrieci la data la care a fost făcută cererea.

18 Prin întrebarea sa, instanța națională dorește să afle, în esență, dacă articolul 73b din tratat se opune aplicării de către un stat membru a unei reglementări care impune înregistrarea în monedă națională a unei ipoteci destinate să garanteze o creanță plătită în moneda altui stat membru.

19 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să se examineze, în primul rând, dacă constituirea unei ipoteci în vederea garantării unei datorii plătită în moneda altui stat membru intră sub incidența articolului 73b din tratat.

20 În această privință, trebuie să se observe faptul că Tratatul CE nu definește noțiunile de „mișcări de capital” și de „plăți”.

21 Cu toate acestea, în măsura în care articolul 73b din Tratatul CE a reluat, în esență, conținutul articolului 1 din Directiva 88/361 și, cu toate că aceasta a fost adoptată pe baza articolului 69 și a articolului 70 alineatul (1) din Tratatul CEE care au fost înlocuite între timp de articolele 73b și următoarele din Tratatul CE, nomenclatorul mișcărilor de capital, anexat la acest tratat, are aceeași valoare indicativă pe care o avea înaintea intrării în vigoare a articolului 73b și următoarele din Tratatul CE, pentru definirea noțiunii de „mișcări de capital”, înțelegându-se că, în conformitate cu introducerea acestuia, lista pe care o conține nu are un caracter exhaustiv.

22 Din punctul II al anexei I la Directiva 88/361, din introducerea nomenclatorului și din notele explicative de la sfârșit rezultă că lichidarea unei investiții imobiliare constituie o mișcare de capital.

23 În plus, ipotecile reprezintă modalitatea clasică de garantare a unui credit legat de o vânzare imobiliară, aceasta fiind o tranzacție inclusă în nomenclator. În aceste condiții, ipotecile trebuie să fie considerate ca reprezentând o „altă garanție” în sensul punctului IX din nomenclator, intitulat „Cauțiuni, alte garanții și drepturi de gaj”.

24 Fiind, pe de o parte, legată indisolubil de o mișcare de capital, în speță, lichidarea unei investiții imobiliare și, pe de altă parte, inclusă la punctul IX din nomenclatorul mișcărilor de capital, anexat la Directiva 88/361, o ipotecă precum cea care face obiectul acțiunii principale intră sub incidența articolului 73b din tratat.

25 În al doilea rând, trebuie să se examineze dacă interdicția de a înregistra o ipotecă în moneda altui stat membru constituie o restricționare a mișcărilor de capital.

26 În această privință, trebuie să se observe că o reglementare națională precum cea care face obiectul acțiunii principale are ca efect slăbirea legăturii între creanța care trebuie garantată, plătită în moneda altui stat membru și ipotecă, a cărei valoare, datorită fluctuațiilor monetare ulterioare, poate să devină inferioară creanței ce trebuie garantate, ceea ce poate reduce eficiența unei astfel de garanții și, prin urmare, atractivitatea acesteia. În consecință, o astfel de reglementare este de natură să descurajeze persoanele interesate să emită o creanță în moneda altui stat membru și, prin urmare, să le priveze de o prerogativă care constituie o componentă a liberei circulații a capitalurilor și plăților (a se vedea, în ceea ce privește articolul 106 alineatul (1) din Tratatul CEE, Hotărârea din 31 ianuarie 1984, Luisi și Carbone, cauzele conexe 286/82 și 26/83, Rec., p. 377, considerentul 28 și Hotărârea din 14 iulie 1988, Lambert, cauza 308/86, Rec., p. 4369, considerentul 16).

27 În plus, reglementarea care face obiectul acțiunii principale riscă să genereze costuri suplimentare pentru părțile contractante, obligându-le, exclusiv în scopul înscrierii ipotecii, să evalueze creanța în moneda națională și, după caz, să înregistreze formal această conversie.

28 În aceste condiții, trebuie să se considere că obligația de a recurge la moneda națională, în scopul constituirii unei ipoteci, trebuie, în principiu, să fie calificată ca o restricționare a mișcărilor de capital, în sensul articolului 73b din tratat.

29 Guvernul finlandez susține totuși că libera circulație a capitalurilor nu este un principiu absolut și că reglementarea națională care face obiectul acțiunii principale este destinată să garanteze previzibilitatea și transparența regimului ipotecar, ceea ce ar constitui un motiv imperativ de interes general care ar permite justificarea acestei reglementări.

30 Este necesar să se observe că un stat membru are dreptul să adopte măsurile necesare pentru ca regimul ipotecar să stabilească în mod clar și transparent drepturile respective ale creditorilor ipotecari între ei, precum și drepturile tuturor creditorilor ipotecari față de alți creditori. Având în vedere că regimul ipotecar este reglementat de legislația statului în care este situată proprietatea ipotecată, legislația acestui stat este cea care stabilește mijloacele care permit asigurarea realizării acestui obiectiv.

31 În această privință, nici guvernul austriac, nici părțile în acțiunea principală nu au prezentat observații în fața Curții, dar, chiar presupunând că o reglementare precum cea în cauză ar viza efectiv realizarea acestui obiectiv, se pare totuși că aceasta oferă posibilitatea creditorilor de rang inferior să stabilească valoarea exactă a creanțelor prioritare și să aprecieze astfel valoarea garanției care le este oferită doar cu prețul nesiguranței titularilor creanțelor în monedă străină.

32 În plus, este necesar să se sublinieze că o reglementare națională, precum cea care face obiectul acțiunii principale, conține un element aleatoriu care este de natură să compromită realizarea obiectivului descris anterior. Astfel cum reiese din considerentul 5 din prezenta hotărâre, reglementarea austriacă permite exprimarea valorii ipotecii prin referință la aurul fin. Astfel cum a observat avocatul general la considerentul 14 din concluziile sale, valoarea aurului este, la ora actuală, supusă fluctuațiilor în același fel ca și valoarea unei monede străine.

33 Deși, la ședință, Comisia a declarat că, în conformitate cu informațiile de care dispune, această prevedere a reglementării nu se mai aplica, trebuie să se constate că aceasta a fost menținută formal.

34 Având în vedere considerentele anterioare, trebuie să se răspundă instanței naționale că articolul 73b din tratat se opune aplicării unei reglementări naționale precum cea care face obiectul acțiunii principale care impune înregistrarea în monedă națională a unei ipotecii destinate să garanteze o creanță plătabilă în moneda altui stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

35 Cheltuielile efectuate de către guvernele portughez, finlandez și suedez, precum și de către Comisie, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în privința părților din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebarea care i-a fost adresată de către Oberster Gerichtshof, prin Ordonanța din 27 mai 1997, declară:

Articolul 73b din Tratatul CE se opune aplicării unei reglementări naționale precum cea care face obiectul acțiunii principale care impune înregistrarea în monedă națională a unei ipoteci destinate să garanteze o creanță plătitibilă în moneda altui stat membru.

Rodríguez Iglesias	Kapteyn	Puissochet
Hirsch	Jann	Mancini
Moitinho de Almeida	Gulmann	Murray
Edward	Ragnemalm	Sevón
Wathelet	Schintgen	Ioannou

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 16 martie 1999.

Grefier
R. Grass

Președinte
G. C. Rodríguez Iglesias